

LURRUNPEAN

(Jarraimena)

IX

IZAR eta PELI

PELI.—(Sartuaz.) Izar!

IZAR.—Ez dot nai ezer jakin.

PELI.—Izar!

IZAR.—Laga egidazu. Negar egiten laga egidazu.

PELI.—Zer daukazu?

IZAR.—Zoaz! Zoaz! Ingurutik zoaz!

PELI.—Sentiduten dot.

IZAR.—Nik eztakit nun dagon miña. Nik eztakit nun dagon zauria. Baiña gure zauria osatuko dabenik ez dago. Bein eteten da bat, bein eten... eta bein usteldu!

PELI.—Ez dakit zer diñozun, Izar. Zure beraldi eta depresioiak ez nau arrituten.

IZAR.—Galoiak zoratuten zaitue ta gizonkerian arrotu. Zoaz! Ez zaitut nai. Ez nabil zure aragi zimelaren billa. Jakin egizu.

PELI.—Izar... Nik... Nik...

IZAR.—(Konturatuaz.) Peli zara? Peli! (Jaikiaz.) Laga egidazu laztan bero bero bat emoten.

PELI.—Parkatu. Nik ez dakit laztan orde mesederik egiten.

IZAR.—Ez zaitez guzurti. Gizon guztiak guzurti zarie. Musurik ez yatzu atsegin? Bekokian emongo dautzut edo matraillean.

PELI.—Zure borondate orrekin ordaindua nago.

IZAR.—Zimelegi naz, ez? Benetan. Kapi:anak be ori esan dausta gordin gordin. Kontzientziko eskrupuloak daukazan kapitanak be, zimela naizela arpegira botateko begirapenik ez dau artu. Gordi-ñago nitzanean bear ba da... kontzientziaren eskrupuloak ogerleko batzukin kenduko zituzan. Errazoi daukazu. Zer daukagu guk gizartean egiteko? Zer? Kotxe zaar bat apurtzen ba da, bia-

ramonean konponduta ibilliko da. Neska bat jausten ba da... gizarteak, eskua luzatu barik, sakonago jaustera zirikatuko dau, ta sakonago ta lizunago ta salduago ta gaixoago beeratuko dau, grifaetan moskortu eragiñaz, ondatu arte, eten arte, zoratu eragin arte. Eta gizon zuzenen seme-esnearen iltokia dan emakume salduaren aurreo edo sabelean, esne galduen artean, bizi-miña daukanen bat agertuko da nozbaiten. Eta neska galduak bizi-miñari odola ta sabela eskiñiko dautsoz eskrupuluz edo maitasunez... eta aitatasunik emoten ez da iñor agertuko... beste semien lotsa ta izen ona-ohorea-zaintzearren.

PELI.—Izar! Barētu zaitez lenengoz. Zetan dator zure illeta ori?

IZAR.—Peli! Ba dakizu alaba bat izan nebala.

PELI.—Bere billa gabiltz.

IZAR.—Ez dakizu norena zan.

PELI.—Zurea.

IZAR.—Oraindik ez da sortu andrerik bere berez semerik egin dabenik. Baiña ez dautzut esango. Zelan esan, ni-neuk be ez ba dakit, ezin ba naiz konturatu? Nirea zan. Ori. Nirea. Nirea... ta edozeiñena. Ez lotsatu. Gizarte galduarena. Nun da nire alaba?

PELI.—Ez dakit.

IZAR.—Zeñek artu eban nire alaba? Zeñek?

PELI.—Ori... ba dakit.

IZAR.—Benetan? Esaidazu! Esaidazu! Zeñek? Nun dago? Nun? Zeñek euki lei eskutatuta, edo ostuta? Nire biotzaren zatia nun egon lei? Esan! Ekatzu laztan bat. Ez ukatu. (PELI bere artean artzen dau IZAR'ek, eta laztanak edo musuak emon nairik ibilliko da, PELI lotsaz eta igeskor igarten dala.) Ez ukatu. Ez. Ez ixildu. Esaidazu laster. Esan, mesedez. Nun dago, nun? Ez eskutatatu dakizunik!

X

IZAR, PELI, KAPI eta TOBA

(KAPI eta TOBA ate aurrean agertzen dira.)

KAPI.—Peli!

PELI.—(Lotsakor.) Deitu bear zendun.

KAPI.—Kafetetxe baten zagcz.

PELI.—Egia. Parkatu.

KAPI.—Ba dakizu etzi urten bear dogula?

PELI.—Ez.

KAPI.—Agurtzen ez zarie ibilli?

- TOBA.—(*Burlaz.*) Barkuko lesiñoiak barrizatzen.
- PELI.—Ez barkoan eta ez kalean ez naiz oraindik saldu. Ez daukat ukatzeko.
- IZAR.—(*Garratz.*) Eta nik ezin nei ori esan. (*KAPI'ri.*) Eta segurutik zuk be ez. (*TOBA'ri.*) Eta zuk gitxiago. Besterik agertzen ausartuten zarie? Ukatuten ausartu? Peli! Zelan bizi ziñei gizarte onetan? Esaidazu. Ez lotsatu. Itz egin egidazu. Nun da nire alaba?
- PELI.—Ez dakit.
- IZAR.—Ez ukatu. Nok artu eban nire alaba?
- PELI.—Ori laster jakingo dot.
- IZAR.—Maitien dozunarren! Jakin eta agertu lenbailen.
- PELI.—Agertuko dautzut. Baiña aurrez ziur jakin bear dot.
- IZAR.—Esan! Zer dakizu? Dakizuna erakutsi, mesedez!
- PELI.—Gizarteko pekatua da berba erdika bat entzun orduko, biritze biltzea ta zabaltzea.
- KAPI.—Ortik libre dagona...
- PELI.—Ez nauke nai guzurrik zabaldu gai onetan.
- IZAR.—Keixu nago, Peli. Ainbat ariñen. Mesedez!
- PELI.—Zuretzako mesedea izan lei besteren kaltez. Ziatz jakitean esango dautzut.
- IZAR.—Benetan, Peli? Esperantzatan zagoz?
- PELI.—Aaztu baiño len. Telegrama bat daukat zuretzat. Kapi.
- IZAR.—Telegrama bat orain be?
- PELI.—Kapitanarentzat.
- IZAR.—Telegrama bat... Ez egidazu gogoratu. Ez! Ez! Zegaitik dator ori? Zer esan eta agertu nai orrekin? Barkoan... telegramea...! Alaba il da! Ori da gogoratu nai dozun telegrama?
- PELI.—Ez alperrik estutu ta negarrik egin. Gaur artu dot bat kapitanarentzat. Kapitanarentzat.
- IZAR.—Baiña niretzat, telegramea... (*Negarrez.*) Zegaitik ezin zeinkean izan nire alaba il zana?

OYALA

III EKITALDIA

I

KAPI eta IZAR

(Itxasontzi andi baten «puentearen» inguruan, jarrileku luze bat dago, esku-bandarako bitarte bat utziaz. Kapitana, bere jan-

tzi ta kapelakin, batetik bestera dabil, tarterik tarte, inguruei begira. IZAR. esku bandan dago, itxasora begira.)

IZAR.—(KAPI *agertu orduko.*) Bilbo begien aurretik kentzeko garretan nago.

KAPI.—Len etorteko keixu ziñan.

IZAR.—Miña barritzea besterik ez dot lortu.

KAPI.—Ezin giñei urten oraindik.

IZAR.—Zeri itxaroten dautsagu? Barakaldoko keien lurrunak ezta rria urratuten dauste.

KAPI.—Beste aldean, itxas zabalera begira, bularrak otzituko yatzuz.

IZAR.—Eztula datorkit emen.

KAPI.—Itxasoan ez dau iñor amorrazi ta molestaten ez tul batek. (*Eskutaten da.*)

IZAR.—Asi gara! Itxasoa ez dau ezek eteten! Itxasoa ez dau iñok gelditzen! Itxasoak ez dauka iñoren lotsarik! Itxasoak gizonak gizondu egiten ditu! Itxasoa ez dau ez tul batek jaikiko. Zorioneko itxasoa! Baiña itxasoan be negar egiten da. Itxasoan be kez kak sortuten dira. Itxasoa be gordiña da. Itxasoa be lapurra da. Itxasoak... ez dauka odolik! (KAPI *agertzen da.*)

IZAR.—Itxasoaren aurka nebillen oraintxe.

KAPI.—Bildurtien zeregiña da. Txindurriak be mendian aurka ibiltzen ei dira.

IZAR.—Eta saguak be mendiak arrakalatu ei dituez iñoiz. Baiña ni ez nitzan gogoratzen bildurrarekin.

KAPI.—Bildurrarekin ez da gogoratzen. Bildurra bizi egiten da. Bildurra. Igarri barik, albotik kendu ezin dan emazte prakadun txatxalea izaten da.

IZAR.—Edo adurra dariola dabillen mutil lizuna, ez?

KAPI.—Nik esan dodana ziurrago. (*Eskutaten da.*)

IZAR.—Orra! Nik eztakit zek egiten daben. Baiña gizonak, kapela jantzi orduko, asmakizun eta idea laburragoak eukiten ditu. Ez dakit zegaitik. Aizea falta, nasaitasuna falta... Kapelea txonil bat lez da. Presiñoia egiten daben maillu bat lez. Kapelearen idea sartu bear nai ta ez. Bakoitzan garaun eta gogoaren izatea estutu egiten dabela dirudi. Ta zer da kapitan bat kapeleagaz? (*Destain-tsu, kapitan batek emon leikezan aginduen izekaz.*) Aurrera! Atzera! Ezkerrera! Baborrera! Eskumara! Estriborrera! Kontuz koastarekin! Amure txikotari! Arlankea bota!... Beti bardin! Robot bat! Irribarrerik ez daukan robot bat! Biotzik ez daukan robot bat. Aizeagaz batera dabillen txorimalu bat! (KAPI *agertzen da.*)

IZAR.—Barriro zatoz?

KAPI.—Ba nabil.

IZAR.—Zeren billa?

KAPI.—Ziur ez dakit. Egalei begira. Gure zeregiña da.

IZAR.—(KAPI'ri kapela kenduaz.) Izerdi larregi batzen dautzu kapela onek.

KAPI.—Ekatzu.

IZAR.—Itxaron.

KAPI.—Ezin nei.

IZAR.—Gatz eta grazi guztia galtzen dozue kapelarekin. Eztaukazu begi onik, ez dakizu ozkiritik eragiten, ez daustazu nortasunik, ez daukazu edertasunaren garrik...

KAPI.—Edan egin dozu?

IZAR.—Itxastarrak baiño whisky geiago iñok ez dau edaten.

KAPI.—Baiña itxasoaren gatzak urtu egiten dau alkoolaren espiritua, iñok igarri barik.

IZAR.—Itz egin daigun. Euskaldun kapitan arlote ta erromantikuen erara. Zegaitik da Bilboko ibaia ain zatarra?

KAPI.—Ez dozu esan Barakaldotik botaten dautselako kedarra?

IZAR.—Barakaldon artu neban nik bizitzaren giarra

KAPI.—Eta Bilbon galdu nortasunaren izarra.

IZAR.—Nik baiño leenago bota eban besteren batek lotsaren ondarra.

KAPI.—Ekatzu. Keixu nabil. Otz daukat kaskarra.

IZAR.—Zoaz. Gaur oker dabiltzu adarra. (KAPI *juaten da.*) Asmo bat. Idea bat. Bertsolariak zelan jokatuko ete leuke uniforme ta kapela jantzita? Akerra... okerra... ederra... igerra... Gatzik eukiko ete leuke ta bertsozik osotu? Eta zeinik entzun?

II

IZAR eta PELI

PELI.—(Agertuaz.) Kapitana ikusi?

IZAR.—Noiz guaz, Peli?

PELI.—Segurutik gaur ez.

IZAR.—Zegaitik ez?

PELI.—Jaubien agindua zan len. Polizikoen agindua da orain.

IZAR.—Politikako gauzaren bat?

PELI.—Ez jakin. Kontrabandoren baten susmoa egon lei.

IZAR.—Ze kontrabando? Legea bera ez al da kontrabandoa sarritan?

PELI.—Edo drogak.

IZAR.—Nungo drogak Bilbon? Otxandianoko kerixakin egiñak? Edo Somorrostroko burdiñaren izerdiarekin?

PELI.—Ez jakin. Edo batez. Askotan salakuntza bat, edo kezka bat, edo oker nai bat sortuten da, eta denpora galdu eragin. Kapitana?

- ZAR.—Garratz dabil.
 ELI.—Urtekeretan, beti. Nora joan da?
 ZAR.—Urrunera ez. Ibilli dabil, atzetik aurrera. Gaur ez dauka andre atsegin barriak billatzeko begi solirik.
 ELI.—Kapitanesiak puentetik begirik ez dauka galduko-ta.
 ZAR.—Barruan dator?
 ELI.—A barruan datorrenetan, gauzak garratz eta mingots ikusten dira. Gaixorik etorten da.
 ZAR.—Zein, kapitana?
 API.—Bata ta bestea.
 ZAR.—Zer dauka kapitanak?
 ELI.—Amorrua. Itsutasuna, edo... jaubetasunik eza.
 ZAR.—Pentsaten neban gaiztorik etorri dala. Eta emazteak?
 ELI.—Andren gaixoa. Andra-miñak. Zeloak.
 ZAR.—Asko ikasi dozu. Ez dozu gelditu nai unetxo baten?
 ELI.—Emen? Zetan?
 ZAR.—Gau giro ederra dago.
 ELI.—Parkatu. Kapitana ikusi bear dot.
 ZAR.—Ta geroago?
 ELI.—Lemia zaindu bearco dot.
 ZAR.—Barkua geldi dagola?
 ELI.—Aginduak artzen lotu bearco naiz.
 ZAR.—Guzurra dirudi. Beti zagoz lotu.
 ELI.—Galoj geiago artu arte, keixu.
 ZAR.—Baiña galoiak ez dautzue emongo andrerik.
 ELI.—Txarrago al da galoi asko ta bakarrik?
 ZAR.—Nik ez dakit zegaitik, baiña triste nago. Itzal. Sekula ez lako utsune bat igarten dot inguruan. Ez bildurtu. Ez da zuk pentsatu zeinken utsunea. Ez dakit zelan esan be. Baiña... Peli, maitasun premiñan nago.

III

IZAR, PELI eta KAPI

- PI.—(Agertuaz zatera.) Puentea ez dago emen, pilotoa.
 ELI.—Kapitana be ez dago puentean.
 PI.—Arrotu egiten zarie danok emakumien aurrean.
 ELI.—Parkatu. Poliziaren agindu bat dago.
 PI.—Emen ez dago beste poliziarik ni baiño.
 ZAR.—Ori be izan lei emakume aurreko gangarkeria.
 PI.—Barruko nortasunari buruz nabil.
 ZAR.—Emakume atsegiñen aurrean.

KAPI.—Ba! Zer nai dau poliziak?

PELI.—Poliziarren guraririk eta asmorik iñok ez dau jakiten.

IZAR.—Emakume atsegiñak bai, iñoiz.

KAPI.—Zer jakin lei emakume saldu batek?

IZAR.—Zer gorde lei odola bero ta kaskarra itsu, diruz eta lotsaz salduta, emakumiekaz batzen dan gizon batek?

KAPI.—Ta berak? Emakumeak?

IZAR.—Zer gorde lei, berak gorde bear leukena eskintzen datorren gizonak?

KAPI.—Betikoa! Andrak, ikutu eziñak. Martiriak. Garbiak! Gizonak: ostikolariak. Diabruak. Baltzak! Peli! Zer egingo zenduke zuk emakume... alai batek zirikatuko ba zinduz?

PELI.—Kapitana, puentean polizi bat dago.

KAPI.—Nire baimen barik polizirik ezin lei sartu puentean.

PELI.—Kapitana, puentean dagon poliziak zure baimenik ez ba dau be, artu egiten dau.

KAPI.—Itxasoetako legearen aurka dabil. Kanpora jaurtiko dot.

IZAR.—(*Burlaz.*) Kukurruku!

PELI.—Kapitanen andrak beti sartu izan dira puentean, iñori baime-
nik eskatu barik. Eta sartuko.

IZAR.—Ekatzu bosteko ori.

KAPI.—Ilgora ala ilbera da gaur? Argi itz egin daigun. Zeiñen agin-
dua dago? Nire emaztearena ala poliziarena?

IZAR.—Zure emaztea polizia da seguritik. Zurea beintzat.

KAPI.—Baiña polizia ez da nire emaztea. Jakin? Esan, zeñen agindua?

PELI.—Poliziarena.

KAPI.—Zer diño?

PELI.—Agindu barri arte ez urteteko.

KAPI.—Orrek esan nai dau zerbait dagola barruan. Umekeriren bat bear ba da. Libertadea dagola? Nun, zetan eta zetako? Bildurra dago emen, eta besterik ez. Itxasoa igaro bear leukie danak, zerbait ikasteko. Biziten beintzat eta iñori jaraminik ez egiten. Peli, ezer igarri dozu? Begiratu lenbailen polizoirik ba ete datorren. Edo kontrabandorik.

IZAR.—Zer da kontrabandoa gaur?

KAPI.—Onena, andre atsegiña. Ez zenkien?

IZAR.—Kapela orren biserak ez dautzu eder asko ikusten lagaten.

KAPI.—(PELI'ri.) Guazen, guazen lenbailen.

IZAR eta TOBA

TOBA.—(Agertuaz.) Kapitana nun dabil?

IZAR.—Zein? Zure senarra?

TOBA.—Kapitana. Kapitana bat izaten da.

IZAR.—Jantziz bai. Ba nekien emendik zebizana. Puentetik ez al da ondo ikusi eta zainduten esku-banda onetako jarrileku au? Barakaldoko keiak eta lurrinak likindu eta itsutu egiten al dautzue leyoetako kristala?

TOBA.—Ez daukazu itzik ziri bakorik.

IZAR.—Itzak aizeak eruaten ditu.

TOBA.—Betikoa zara!

IZAR.—A! Betikoa! Ezagutzen ninduzun aurretik? Poztuten naz. Nun ezagutu ete giñan lenengoz? Gogoratzen?

TOBA.—Laga lengoari. Lengoa joan zan. Nora joan da kapitana?

IZAR.—Atsegin artuko neuke jakitearekin. Zu «Klabeliñak» kafetexean ez ziñan geratzen? Ta gero «Potxoletara» alfatu ziñan. Ez ete zan antxe lenengoz ezagutu giñarean? Ez estutu. Itxasoa zabala da. Itxasoan ez dago oyartzunik, ekorik. Zure senarrak esaten daki, itxasoa ez dabela eztul baten zurbilduten.

TOBA.—Nire gizonak itz geiegi egiten dau sarritan, eta ez bear dabenaekin.

IZAR.—Ez illundu eta galdu zeloetan. Eta ain zuzen be. Zetan geratu zan Kety? Nora joan zan?

TOBA.—Zein Kety?

IZAR.—Ez ba zenki lez! Oraindik gogoan daukat Potxoletako kantua. Adarra joaz, ziri-zirika abestuten euskuen gazteak: Izar, kolko betebizar. Kety, zeloetan beti; Toba, danak baiño oba. Gogoratzen ez? Alaxe ziñan, gaur ez ba zara be.

TOBA.—Ez dot nai entzun be lengorik. Geiegi agertuko genduke.

IZAR.—Beraz ba dakizu asko agertu zeinkena. Ezagutzen dozunean be! Nik benetan gorrotatzen dot lengoa. Bizitzako txirristada larri ta lotsagarri bat euki gendula ba dakit. Argalkeria. Itsutasuna. Salduta be irabazteko garra.

TOBA.—Ala dala, ixil gaitzezan.

IZAR.—Baiña itz egin ondoren. Suertea euki zendun Barcelonara juatean. Artxandako kondeak dirua bialduten jarraituten dautzu?

TOBA.—Niri? Zegaitik?

IZAR.—Beragandik euki zendun semeagaitik.

TOBA.—Zer nai dozu? Zeren billa zabiltz?

- IZAR.—Min asko eroan eta sufridu zendun orduan. Il ez ziñanean be.
- TOBA.—Zer dakizu zuk? Ao zitalen berba guzurtiak besterik, zer dakizu?
- IZAR.—Negar egiten gendun guk, gure aal eziñean, zuri lagunduten. Etziñaldi bateko alogera zuretzako lagaten gendula aaztu dozu? Gogoan daukat osagilleak esan euskula geiago ez zendula une arriskurik izango, amatasunaren urratz guztiak kendu eutzezalako. Jakin eban ori ezkontzeko lortu zendun senarrak?
- TOBA.—Zetan dator au? Zeren eske zabilt? Zegaitik nai dozu nire bakea eten?
- IZAR.—Ez. Ez zaitut mindu nai. Sasoi bateko konfiantzatan itandu dautzut. Ba dakizu zegaitik gagozan geldi, urten barik?
- TOBA.—Sarri egoten dira olako aginduak.
- IZAR.—Zenbat gatoz orain, barkoan?
- TOBA.—Ez dakit.
- IZAR.—Kapitanaren emazteak nortzuk datozan ez jakitea, arrigarri da.
- TOBA.—Ez naiz sekulan ikusmin eta jakin miña izan.
- IZAR.—Ni bai, edozein andre lez.
- TOBA.—Izar! Nik ez dakit zer dabilzun. Nik ez dakit zer nai dozun. Ikusi orduko zirikatuten asi zara, min emoten, akulari.
- IZAR.—Ez. Itz egin nairik.
- TOBA.—Itxasoan, itz egin amesez ibilten diranak, sakon sakonean billatzen dituez jardun-lagunak: sirenak. Sangada bat eta naiku izaten da. Ikasi dozu?
- IZAR.—Toba!
- TOBA.—Kezka eta buruauste asko da daukazuz, laster amaitzen dira or. Entzun? Jakin? (*Arrokiro joaten da.*)

V

IZAR bakarrik

IZAR.—(*Deiezka.*) Toba! Toba! Zer esan nai dozu orrekin? Egia itto egin bear dodala? Gaurko gizartearen errazoieta zu be? Indarraren errazoiarekin? Zer? Zer adierazi nai dozu? Lengoa bastertu, lengoa estaldu ta etorkizuna ezetsi, etorkizuna guzurretan agurtu bear dodala, odol eta sentzun bako momia bat ba nitzaken antzera? Eta mututu bear nazala, ez onez, indarrez baiño? Eta nire biotzaren odola sikatu bear dodala, eta nire izatea bera urdindu bear dodala, eta baltza zuri ikusi eta agertu bear dodala? Ez dozu lortuko. Ezegaitik be ez dozu lortuko! Gosetan biziten ikasi neban eta negarretan kantaten. Lizunean zimeldu nintzan, baiña ba dakit ederra nun dagon. Griñetan moskortu nintzan, baiña

ba dakit nortasuna zer dan. Eta itxasoak, sakon sakona izan da be, ez nau mututuko. Eta itxasoak, iruntsiko ba ninduke be, olatuen orruak zure belarrietan min egingo leukie sakada bakoitzean, eta olatuen apar zuria bera, zuretzat, odol gorridun zauri mintsu biurtuko litzake; ta olatuen lurruna bera, zuretzat, ittoko zendu-keizan arnasa larri ta estu. Ez dozu lortuko. Ez! Ez!! (*Zutik gel-ditzen da, arro, itsutasunaren eta barruko berotasunaren garrez.*)

VI

IZAR, KAPI eta PELI

KAPI.—Zutik eta lo?

IZAR.—Zutik eta pentsaten.

KAPI.—(*Burlaz.*) Maitemiñetan.

IZAR.—(*Bero.*) Kapeladun agure berde eta lizunen maite-miñetan, orbela jausi ondoren!

KAPI.—Ba!

PELI.—Urrungaitzez?

KAPI.—Ittotasuna nasaitu nairik?

IZAR.—Ez. Pentsaten. Ez maitemiñetan, ez urrungaitzez. Asarrez nago! Irakiten!

KAPI.—Ez lertu.

IZAR.—Lertu ez, baiña eten bai. Ixilla eten bai, goiak bera etorrita be. Nasaitu bai... itxasoak iruntsita be!

KAPI.—Peli, baretzekorik, kalmanterik ba daukazu barruan?

PELI.—Zetarako alperrik?

IZAR.—(*Bizi.*) Drogak daukadaz! Ez zenkien? Kontrabandoko drogak! Zegaitik uste dozue poliziak deitu dabela? Zetarako daukazue kapela zar ori? Kaskarra illunduteko? Peli, orain ogetabi urte zer ziñan zu?

PELI.—Orain ogetabi urte jayoteko nenguan.

IZAR.—Baiña zure biziaren sustraia nunbaiten egongo zan. Amatasuna osotu egingo da il batzuen buruan, baiña aitasuna gizonak beragan ekarriko du, gizondu ondorendik. Ez?

PELI.—Itxastarrak biologi gitxi ikasten dogu.

IZAR.—Bizitzeak nai ta ez erakusten dau ori.

KAPI.—Ta zer? Zetan dator ori?

IZAR.—Peli, Artxandako kondearen barririk ba dakizu?

PELI.—Ez dakit.

IZAR.—Zezena lako zan.

KAPI.—Esperientzi asko daukazu.

IZAR.—Zure emazteak geiago.

- KAPI.—Baketan dago. (PELI'ri.) Guazen.
- IZAR.—Oraindik ez. Nasaitu bear naiz, barruan daroadan ittotasuna kenduz.
- KAPI.—Barakaldoko lurrunk ez dautzue orain eztarririk urratuten?
- PELI.—Min andi batek txikiago bat aztu eragiten dau. Ez al da ala?
- KAPI.—Edo bi bizi eragin.
- IZAR.—Artxandako kondeak eundak langille eukazan. Ez zenkien?
- KAPI.—Eta kapellau bat. Ez dakit zetarako.
- IZAR.—Espirituaren gauzak aparteko bear dira, nai ta beti santu santuak izan ez.
- KAPI.—Bear ba da or be zerbait jakin ziñei.
- IZAR.—Nik dakidana da emengoen espiritua gorputzaren barruan eta menpean dagola.
- PELI.—Orrela dala, aragia zelako espiritua alako?
- IZAR.—Nik, orretan, neure esperientzia daukat.
- KAPI.—Esperientzi bizia beintzat.
- IZAR.—Lengora. Bilboren sakoneko burdin meatzak kondearenak ziran.
- KAPI.—Eta barku onetako aziñorik geienak be bai.
- IZAR.—Baiña bere langillerik ez eban ezagutzen. Euskaldun base-
rritarrak bularretik ipiñi ondoren, Castilletatik ekarri zitun ma-
kutodun errukarriak, soñean soñekoak eta gosez arrakalatuta.
Danak bardiñak ei zirean miseriaren menpean eta iñor ezagutzen
ez zan alegindu. Baiña ez egoan Bilbon andre ederrik eta alairik,
Madalena deitu edo ez, arek ezagutu ta ikutuko ez ebanik.
- KAPI.—Kontu baltzak eta gordiñak goizaldean obe dira, illuntzean
baiño. Ta Ekuador'eko izerdi likiñetan obe, Euskalerra «santuko»
gau otzetan baiño. Goazen, goazen, Peli.
- IZAR.—Ez. Kapitanen «kortesia» zenbatekoa dan igarri nai neuke,
kapitanesen arrokeria ta zitaltasuna ikusi ondoren.
- KAPI.—Aker biurtu nai?
- IZAR.—Ta batez be gizona zer dan erakutsi nai neuke, andre baten
aurrean... itsututen danean.
- KAPI.—Peli, txarto ikasi aurretik. guazen.
- IZAR.—Entzun, zuen erriko kondea aitatu dautzuet len.
- PELI.—Alako ba zan, obeto dago kanposantuan.
- KAPI.—Langilleak izerdi gitxiago botako dabe aloger barik.
- IZAR.—Ta Madalenak esne galdu gitxiago irutsi ta zikinkeri gitxiago
egin. Baiña entzun.
- KAPI.—Zuk esan eta guk erantzun.
- IZAR.—Ez da olgetako. Negar egin bearko dozue biok. Biok. Ez zen-
kien? Ezin nei ixildu. Lotsaz nago... amorruz aiña. Ezin dot...
ezin. Baiña ixildu be ez.

PEII.—Zenbat eta lenago nasaitu, ariñago bizitu.

IZAR.—Alaxe da. Peli... minduko zaitut. Ba dakit negar eragin bear dautzudana. Ba dakit, bear ba da.

PELI.—Zer? Esan.

IZAR.—Ba zenkien zure aita Artxandako kondea zana?

PELI.—Zoro zagoz?

KAPI.—Zelan esan ziñei ori? Nundik atarata?

IZAR.—Eta zure ama... Toba dana?

KAPI.—(*Bero.*) Eta ez zenkien amesetan diarduzunik? Eta ez zenkien larregi esan dozunik, amesetan be? Peli, zer falta dogu ikusteko ta entzuteko?

IZAR.—Bai! Bai!! (*KAPI eta PEII juaten dira asarre antzera.*) Ez igesi. Esango dautzuet. Argiago esango dautzuet. Nai dozuen aiña zertzelada emongo dautzuedaz. Sinistu egidazue. Argitasun gutiekin agertuko dautzuet...!! (*Joaten da.*)

VII

TOBA bakarrik

TOBA.—(*Beterik urtenda dator. Minduta, barru barrutik minduta.*) Zikin! Azpi jantzalle!! Saldu...!!, besterik ez esateagaitik. Itxaroten neban. Nire senarra ezagutu zendunetik, ba nekien zetan amaituko zendun. Biotzik bako andre negargarri! Ofizioko lagun bat baiño okerragorik ez dago iñor nastatzeko. Saldu nau! Zelotan ebillan. Igarten neutsan. Ezin nindun ikusi... ta saldu nau! Nire izakera guztia jakingo da. Nire bizitza baltza... gordin gordin agertuko da. (*Itxasoari begira asiko da, bere bostean, ixiltsu, bidegabeko erabagien bat artu nai ba leuken eran.*) Itxaso...!! Itxaso sakona...!! Ez...!! Ez...!! Kobardiegi naz. Itxaso ez da kobardeen iltokia. Itxaso kapitan andien misteriozko eta ohorezko gorde-lekua da ta ez bizitzeaz lotsatu diranena! Ez...!! (*Barrero, lengo antzera.*) Itxaso...! Itxaso zabala! Leenago be ikusi zindudazan, oraintxe lez... Ta ez nitzan ausartu. Ta biziari begiratu neutsan... tatarrez ibillita be. Itxaso...!! Barcelonan be ikusi zindudazan; goseti ta gaixo nebillela zure egalera urreratu nitzan... ta bizia maiteago izan neban. Ta jaso nitzan. Itxaso...! Ez...!! Ez!!! Nirea al da bizia? Eta izarrik ez al da goietan... gora begiratzeko? Eta biotzik ez ete da munduan, gizon antzera agertzeko... edozer, edozer eta edozein izan da be...!

TOBA eta KAPI

KAPI.—(Agertuaz, garratz.) Toba! Itz egin bear dogu.

TOBA.—Ez.

KAPI.—Zegaitik ez?

TOBA.—Izar'ek itz egin dautzu.

KAPI.—Ta?

TOBA.—Esan geinkena ba dakizu.

KAPI.—Zer? Benetan? Egia? Ez da guzurra?

TOBA.—Mingain gaiztoak benenoa eukiten dabe mingañaren puntan, estututa aurkituten diranean botateko.

KAPI.—Baiña, esan egidazu...

TOBA.—Ba dakizu.

KAPI.—Zer dakit?

TOBA.—Entzun dozuna.

KAPI.—Entzun dodana? Dana?

TOBA.—Edozér ba da be, bai!

KAPI.—Ezin lei. Ezin lei. Ezin nei sinistu.

TOBA.—Sinistu egizu.

KAPI.—Toba! Ni zirikatzen zabiltz. Ni tentatzen diarduzu. Nire urteerak eta nire erreaziñoiak ikusi nai dozuz.

TOBA.—Ez. Egia da.

KAPI.—Zer da egia?

TOBA.—Gauza onetan... norbere bizi modua eruan daben batek bakarrik jakin leikeana.

KAPI.—Ogetalau urte daroaguz alkarrekin. Sekula itz erdika bat ez daustazu esan... Ezin lei. Ez nitzake senarra, sinistuko ba neu... ez nitzake gizon be.

TOBA.—Ez nagizu larritu. Ez zaitetz orrela jardun. Itz egizu, nasaitu zaitetz... asarratu, garratzu, sutu...; urten nai ba dozu zeuretik eta esan edozer, edozer, esan edo egin... baiña nigandik urrun. Ba dakit eskubiderik ez daukadala. Ba dakit.

KAPI.—Zegaitik ez zendun sasoz agertu?

TOBA.—Noiz?

KAPI.—Asi giñanean.

TOBA.—Itsuegi zengozan. Igarten neutzun. Esan da be... ez ninduzun bastertuko... parkatu egingo zendun. Ba dakit. Ziur nago. Eta orain besterik ez esan.

KAPI.—Ta? Orain jakinda be...

TOBA.—Jakin ba zendu... emakume galdu bat izango nitzan bizi

guztirako zuretzat. Nortasunik ez neban eukiko bizitzan. Zu be keixu ibilliko ziñan beti, beti kezka orrekin.

KAPI.—Zure ustea da ori.

TOBA.—Ez dago gizonik barruan bein arra sartu ezker botaten darianik. Barruan eruaten ez dabenik.

KAPI.—Ez nazu ezagutzen. Ta txarrena, nik be ez zaitut ezagutu.

TOBA.—Kapitan batek ibillaldi bat egin ondoren, osterako liburua sarratuta lagaten dau betiko.

KAPI.—Laga kapitanen kontuei.

TOBA.—Barcelonara juan nitzanean...

KAPI.—Nun zendun semea, nik libre ezagutu ba zindudazan beti? Nun?

TOBA.—Ara juan nitzanean, semearen maitasunez joan nitzan.

KAPI.—Semea lagata.

TOBA.—Ba nekien Bilbon barriro jausiko nitzala, emengo girora egiña negolako, ezagun geiegi neukalako ta barriro zirikatuko ninduelako.

KAPI.—Ta ez zendun ezer esan. Zegaitik? Atzipetu ninduzun, engañatu, salduta erosi!

TOBA.—Esan eta ukatu ba ninduzun... barriro jausteko posibilitade bat igarri neban. Barriro kalean asteko bildurra neukan; barriro zikin tokietara joateko arriskuan ikusten nitzan... ta... (*Negarrez.*) ezin dot... Laga nagizu!

KAPI.—Zer? Len egin bear zendun negar. Esan. Jarrai.

TOBA.—Ni galduta negoan. Barriro lengo bidera jo eskero, ez ninduen bildurtzen biziodun gizonak. Ez ninduen bildurtzen familiei traziñoia eginda bizi diran gizon galduak, gaixoak. Oraindik garbi diran gazteak bildurtzen ninduen. Nundik jokatu ez dakien gazte barriak atzeratzen ninduen. Ta... naiago izan neban bat bakarri lotu.

KAPI.—Bat izorratu.

TOBA.—Ori ez. Ez zan ori nire asmoa. Zorioneko egiteko asmo eta garretan ninduzun.

KAPI.—Engañutik ez dator zorionik. Sekula be ez. Egiak, garratz izan da be, egiak bakarrik dakar zoriona. Nik ez nekiala, seme bat euki zendun. Gizon galdu baten semea. Ta aitatasunik ez eutzun emon. Eta diruz mututu ziñan. Bere langille erukarrien izerdiak biziotarako eta putatarako zitun gizon nasai bateri, diru apur batzuekaitik, beste askoren antzera segurutik, izenik ez zeuntsan loitu izan nai. Eta niri... zuri bakarrik eskiñi nitzan oneri...

TOBA.—Ba dakit. Esan zeinkena ba dakit. Ez jarraitu. Ixil, ixil zaite, mesedez!!

KAPI.—Ni... ixil...! (*Makurtuz.*) Ixil bear... ittotasunez!

TOBA, KAPI eta PELI

- PELI.—(Agertuaz, itzal, baiña bere-berean.) Kapitana! Kapitana!
- KAPI.—Ez niri itzik zuzendu. Ez zaitez nigana etorri.
- PELI.—Barkuan ez da ezer igarten.
- KAPI.—Ta zer?
- PELI.—Mariñelak betikuak dira.
- KAPI.—Ta zer?
- PELI.—Iñok ez dau gauza barririk oartu.
- KAPI.—Ta zer?
- PELI.—Osterea egiten datozen ogetamar kanpoko lagunak, zuzen dagoz.
- KAPI.—Zuzen!
- PELI.—Polizoirik ez da inñun igarten.
- KAPI.—Ez!
- PELI.—Tarterik ez dogu laga ikusi barik. Ta bizirik beintzat ez dator inñor.
- KAPI.—Ez!
- PELI.—Maletetan ez dago sospetxarrik eta berezirik zabaltzen dabenik.
- KAPI.—Kontrabandoak maleta zaarretan egiten dira. Ez zenkien? Normaletan. Betikoetan.
- PELI.—Etxeko telegrama bat dago ainbat lasterren erantzuteko zer billatu dogun, erabagi bat artu al izateko.
- KAPI.—Pekaturik andienak andre normalak egiten ditue. Ez zenkien?
- TOBA.—Ixil zaite.
- KAPI.—Zure semeak jakin bear eban. Ez da zure semea?
- PELI.—Kapitana! Lanean nago. Serbizioan. Telegrameari erantzun bear dautsagu.
- KAPI.—Peli, biotzik ez daukazu? Odolik ez daukazu?
- PELI.—Kapitana, nire zeregiñaren ardura daukat une onetan.
- TOBA.—Gorrotatzen nazu. Ba dakit. Ba dakit. Zitalkeriz erakusten daustazu, zitalkeri otzez, zitalkeri garratzez!
- KAPI.—Peli, itz egin daigun, gizonik-gizon.
- PELI.—Nire ardurak amaitu ondoren, nire serbiziotik gero itz egingo dogu, premiña ba da biotzik-biotz. Zer erantzungo dot?
- KAPI.—Eztakit. Erantzun nai dozuna.

TOBA, KAPI, PELI eta IZAR

IZAR.—(Agertuaz.) Garratza da bizitza.

KAPI.—Zer dakartzu?

IZAR.—Bizitzea barriztuten asteko gogua. Lizunak kentzeko garra. Kateak eteteko premiña. Sustrai-sustraitik. Adoretsu sentiduten naz.

TOBA.—Joan zaite emendik, pizti zatarroi.

IZAR.—Bizitzako problemak ez dira argitzen bildurrez eta lotsaz bas-terrean lagata.

TOBA.—Ez dira argituko be bakea etenda. Ez zaitut nai ikusi. Zoaz!

IZAR.—Kapitana. esku-banda onetan egoteko eskubiderik ba daukat? Bestean ezin lei egon. Andre moskor bat dago lurrean etzanda.

KAPI.—Peli, begiratu nor dan eta zaindu egizu.

IZAR.—Itxaron. Andra ori ezagunegi da niretzat eta zure emaztea-
rentzat.

TOBA.—Beste maltzurkeri bat?

IZAR.—Beste argitasun bat geiago oraindik.

KAPI.—Zer? Beste seme bat?

IZAR.—Edo alaba bat. Zegaitik ez?

TOBA.—Agiñak atarako dautzudaz! Zetan lagaten dautsazue jarrai-
tzen?

IZAR.—Orain, nire eskubidez. Nire zerbait agertu bear dodalako. Nire
soiñari ta nire biotzari ta nire izateari ikututen dautsanadalako.
Kapi, zuk ba dakizu zure emateak seme bat izan ebalá. Iruntsita
zagoz

KAPI.—Jakín bai, ta sinistu...

IZAR.—Iruntsita zagoz. Ez ukatu. Beraz ba dakizu zure emaztea ama
izateko kapaz zala.

TOBA.—Nora zoaz? Ez dozu azpikeririk amaitu? Zer nai dozu orain?

KAPI.—Geldi!

IZAR.—Baiña ba zenkien zure alabea... zurea ez danik?

KAPI.—Zoro dagoz? Edo zoro nagolakotan diarduzu?

IZAR.—Gogoratu... Peli, zenbat urte daukazuz?

PELI.—Ogetabi egiteko.

IZAR.—Zure amak berrogetasei, nik baiño bat geiago.

KAPI.—Ta zer?

IZAR.—Peli, edozein egunetan zure jaiotzaren agiria eskatu ziñei Bil-
boko Amatasun etxean.

PELI.—Zetarako?

IZAR.—Anai arrebarik euki ezin zeinkela konturatuko zara fitxa aretan.

TOBA.—Zelan esan ziñei ori? Nundik atarata?

KAPI.—Orretara, ta zorutzen ez ba nazue, nik ekarritako alaba ez da nirea? Peli, lemia ondo dago?

PELI.—Ustez, bai.

KAPI.—Makiñak be bai?

PELI.—Ez dago kontrakorik.

KAPI.—Ur gaiñean gagoz?

PELI.—Barkuan egon ezkeru...

KAPI.—Beraz, ez gagoz zoroetxe baten.

IZAR.—Ta ni be ez. Ni be ez! Zure emazteak ume garra agertuko eutzun oi dan lez.

KAPI.—Barruko bizitzari, gure arteko bizitza ixillari ez ikutu, mesedez.

IZAR.—Ezin dabenak gar geiago eukiten dabe ta ezkontzea justifikatzeko premiña geiago. Kapi. Zure aitatasunaren lenengo barriak, ezkontzetako barri pozgarriak, etxean artu zenduzan?

TOBA.—Edozein andre txatxalari gure barruko izatea agertu bear al dauzagu? Goazen, Kapi. Ezin nei geiago. Edozer izan ba naiz be, ezin nei!

IZAR.—Mesedez! Laster joango zarie. Parkatu, Kapi. Gogoratu.

KAPI.—Ainbesteko jakin naia ba dozú, barku onetantxe, Pillipinas'etatik gentozala.

IZAR.—Eta zure emazteak ba ekian barriro joateko ziñala?

KAPI.—Urte birako. Ba ekian.

IZAR.—Eta bera ez zan zeurekin joan.

KAPI.—Amatasunik ez galtzearren.

IZAR.—Zer galdu? Sinistu; ez eukan ama izateko gairik. Ez eukan sein lekurik, ez eukan bizi barririk indartzeko aalik, mamiñik ez muiñik. Ez zenkien? Peli jaio zanean ebagi ta kendu eutsezan.

KAPI.—Ori egia ba da... Ori egia dalako... bere amatasuna Bilboko Casa Cunan iñoren odoleko neska bat artuta billatu eban. Toba!!

TOBA.—(Burua makur, erantzunik ez.)

KAPI.—Toba! Au be egia da? Esan! Egia da?

TOBA.—Bai.

KAPI.—Zegaitik egin zendun? Zegaitik?

TOBA.—Zeugaitik.

KAPI.—Nigaitik? Zegaitik?

TOBA.—Zuri poz emotarren. Zuri bizi barri bat eskintzearren.

KAPI.—Baiña atzipetu, engañatu ninduzun.

TOBA.—Bestera eukiko ez zendun bizi barri bat sortu neutzun. Ez ukatu. Ez ukatu orain itxaropen barri bat sortu neutzunik. Ez

ukatu gizontasun barri bat emon neutzunik. Ez ukatu... amesez eta kezka eta maitasunez biziteko indarra eta gogoia emon neutzuzanik.

KAPI.—Ta orain? Orain? Ez nazu ikusten danen lotsari, salduta, minduta, etenda?

IZAR.—Eta alaba ori... nirea zan. Nire alaba zan.

KAPI.—Peli, benetan be ondo gagoz?

PELI.—Ekaitz baltza da au, kapitana.

IZAR.—Nire alaba zan, bai! Argalkeri baten alaba. Mundu gaizto baten alaba. Baiña nirea!

KAPI.—Nundik dakizu?

IZAR.—Peli, Bilboko Casa Cunan zeñek artu eban nire alaba?

PELI.—Kapitana, Bilboko Casa Cunan eta gure barkuan klabe bardiña dago ixillekuak gordeteko.

KAPI.—Zelan dakizu? Nundik?

PELI.—Ni Casa Cuna orretan anditu nitzalako, aitatasun eta amatasun barik. Bilboko Casa Cunan, orain amabi urteko Mayatzaren bostean dagon fitxan, klabean, auxe esaten da: Neska. Sopelanako Aboitz kapitanaren emazteak beretzakotua.

IZAR.—Nirea zan. Ba ekian Tobak.

KAPI.—Peli! Itxaso zabala da. Itxaso luzea da. Itxaso sakona da. Baiña itxasoan be gizontasuna bear da. Itxasoan be kontzientzia bear da. Itxasoan be amesa bear da. Ta biziteko arnas garbia. (*Galoiak besotatik kenduaz.*) Peli...! Zu joan ziñei aurrera. Ni ez! Ni, oraintxe bertan, liorreatuko naz. Eta Soplanako baster baten eskutatuko naz.

IZAR.—Sopelanara ni joan bear naz zure aurretik.

TOBA.—Guzur barriak agertzen?

IZAR.—Nire alaba billatzen. Nire alabari laztan bero bero bat emoten.

KAPI.—Zoritxarrez, il zan alaba.

IZAR.—Zorionez bizi da alaba.

TOBA.—Ez daustazu kenduko! Ez daustazu ostuko! Eskubiderik ez daukazu! Urteak laga dozuz eskatu barik! Eskubideak galdu dozuz!

KAPI.—Zein alaba? Besteren bat? Nik ez dakien bat aurreragotik?

IZAR.—Yone.

KAPI.—Yone? Kanposantutik be atara nai dozue? Joan zaitze danok emendik! Peli! Arlankak jasoteko agindu.

PELI.—Ezin giñei etxearen eta poliziaren aginduen aurka joan.

KAPI.—Ez jaramonik iñori. Ni naz kapitana. Makiñak ibilten ipiñi ta urten daigun. Bira osorik lemiari. Guazen aurrera.

PELI.—Ezin giñei.

KAPI.—Ez al naiz iñor?

PELI.—Zeuk galdū dozu nortasuna.

KAPI.—Galoiak falta dodazalako? Itxurei begira? (*Asarre, bizi-bizi.*)

Barrabillak falta yataz. Dana jo ta apurtu, dana eten eta ebagi-
teko kobardegi naizalako.

IZAR.—Oraindik... oraindik ez.

KAPI.—Oraindik ezetz? Ez.

IZAR.—Zure alaba nirea da. Ba dakit eskubiderik ez dodala, odola-
rena ezik. Laga egin neban. Bizi premiñan. Nire bizitzatik urten
nai nebalako nik be ta berari bizitza zatarrik ez erakusteagaitik.
Ala ta be, nirea da. Ezin ukatu. Ezin ziñei. Edo bestela... oraindik
ama izateko gai naz. Ezin nei bakartadean bizi. Ezin nei espe-
rantza barik bizi. Ezin nei Kety gure adizkide galdua lez, mos-
korrean eta drogaetan bizi.

PELI.—Zeñek moskortu eta drogatu dau Kety?

KAPI.—Zein Kety?

IZAR.—Zure emazteari erantzuna eskatu.

PELI.—Poliziak billatzen daben emakumea Kety da.

KAPI.—Ontzian ez dator iñor Kety izenekorik.

IZAR.—Igone Dongaitz, listakoa, Kety da.

KAPI.—Nok daki ori?

IZAR.—«Klabeiñetan» eta «Potxoletan», gure sasoiā, Toba, Kety
eta Izar giñan entzutetsuenak.

KAPI.—Eta ni... irurokin batu naz zimeldu naizenean.

IZAR.—Peli, ekarri bear zenduke gure aurrera.

TOBA.—Zetan ekarri? Gaixo bat da. Galdū bat. Bere jaube ez dan bat.

IZAR.—Egia esaten dakian gaixoa. Ta zuk, nai dozuna eragiten jakin
dautsazun gaixoa. Ona nentorrela, Ameriketatik netorrela, bera-
gandik artu zendun albisteā. Eta zoratu ziñan, nire alaba zendu-
la ba zenkialako. Eta zure zeloak iruditu eragin eutzuen zure
senarra, barkuan, emakume atsegiñen atzetik ibilliko zala, eta
jakiña, nire inguruan. Eta telegrama bi bialdu zenduzan, Bilbora
eldu aurretik, eskutatu zendun alaba il zala niri sinistu eragitea-
rren, bere billa ibilli ez nedin.

KAPI.—Toba! Ez dago geiagorik? Nun da gizonaren eskubidea eta
senarraren izatea? Nun alkarri eskiñi geuntsan alkartasun eta kon-
fiantza? Nun da billatu nai zendun zorion bidea?

PELI.—Yone izan lei bidea.

IZAR.—Yone nirea da.

KAPI.—Yone gurea da. Yone gurea da! Nik sortua ez ba da be gurea
da. Ta bear ba da... nik sortua. (*Bizi.*) Galoiak galduko dodaz,
entzutea zikinduko dot, osasuna bera minduko yat betiko... bai-
ña Yone gurea da.

IZAR.—Odolez ez!

KAPI.—Eskubidez bai!

IZAR.—Eskubidea zurea dala uste ba dozu, nik be eskubidea daukat, alaba emon neutzun orreri, niretzako beste alaba bat zugandik eskatuteko.

TOBA.—(Garratz.) Kapi!

IZAR.—(Bigun.) Toba! (Alkarri begira, buruekin, ezetzak egiten ditue.)

PELI.—Kapitana, zer egin bear dogu orain?

KAPI.—Ez dakit.

IZAR.—Sopelanara jo.

PELI.—Etxeari zerbaít erantzuteko ordua da. Polizia be zai dago.

KAPI.—Erantzun.

PELI.—Zer?

IZAR.—Ontzian sua dagola ta ezin leikela osterarik egin.

KAPI.—Aboitiz kapitana bere jaube ez dala.

PELI.—Ori ez da egia.

KAPI.—Nik ez dakit zer dan egia bizitzan.

IZAR.—Nik ba dakit zer dan egia bizitzan.

KAPI.—Zeri itxaroten? Ez dozu erantzun nai? Onez ez ba da, aginduz. Esan argi: Aboitik kapitana andre atsegiñak zoratu dabela, beretik atara dabela. Andre atsegiñak itsutu dabela.

PELI.—Ta poliziarí?

KAPI.—Emengo drogak andre atsegiñetan dagozala.

PELI.—Kapitana!

KAPI.—Zer?

PELI.—Ekatzuz galoiak.

KAPI.—Zetarako?

PELI.—Arrisku ta guzti, ontzia Sopelanako aurrera eruango dot, Yone'ren aurrean, ezer ez dakian Yone garbiaren aurrean, bizia ames eta gogo barriz asi daigun. Bilboko ibaiaren lurruna astu-negi da bizia argi ikusteko!

AMAYA

